

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

Кримінальне право

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань	08 Право	
Спеціальність	081 Право	
Освітній рівень	перший (бакалаврський)	
Освітня програма	Правове регулювання економіки	
Статус дисципліни		обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання		українська

Завідувач кафедри

правового регулювання економіки

Олег ЛУК'ЯНЧИКОВ

Харків
2021

БЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри правового регулювання економіки

Протокол № 1 від 03.09.2021 р.

Розробники:

Лук'янчиков О.М., к.ю.н., доцент кафедри правового регулювання економіки

Салаєва К.А, к.ю.н., доцент кафедри правового регулювання економіки

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

У сучасних умовах зростання злочинності підвищується роль кримінального законодавства, що регулює кримінальні правовідносини у всіх сферах життєдіяльності, у тому числі у сфері економіки. Знання кримінально-правових норм має велике значення для фахівців у господарській сфері, оскільки їх діяльність також може регулюватися кримінальним правом.

Кримінальне право України є однією з провідних галузей у системі права, яка нарівні з іншими галузями потребує реформування внаслідок змін соціально-економічних відносин, що відбуваються в Україні. У сучасний період відносини в сфері забезпечення охорони прав і свобод людини і громадянина, власності, громадського порядку та громадської безпеки, захист економіки, довкілля, конституційного устрою України від кримінально-протиправних посягань регулюються певною кількістю нормативно-правових актів.

«Кримінальне право» є складовою обов'язкових дисциплін для підготовки юристів. Вона забезпечує особистий і професійний розвиток студента та спрямована на формування комплексу знань стосовно понятійного апарату кримінального права; виникнення, зміни та припинення кримінальної відповідальності; підстави та порядок призначення кримінального покарання; виникнення, припинення та умови погашення судимості, а також шляхів захисту прав людей від посягань в національному та міжнародному вимірі.

Метою викладання навчальної дисципліни «Кримінальне право» є формування у студентів системи теоретичних знань про основні положення та інститути кримінального права України, забезпечення оволодіння практичними вміннями, засвоєння вчення про кримінальне правопорушення, кримінальну відповідальність, покарання та інших обмежувальних заходів, особливостей кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх, а також кваліфікацію кримінальних правопорушень, їх відмінності.

Головні **завдання** навчальної дисципліни:

- засвоєння студентами загальних принципів та напрямів кримінальної політики України, предмету та функцій кримінального права, змісту кримінального законодавства;
- опанування студентами основними принципами та інститутами загальної частини, понятійним апаратом кримінального права;
- засвоєння студентами знань про загальну характеристику та систему кримінальних правопорушень, характеристику їх об'єктивних, суб'єктивних та кваліфікуючих ознак, спеціальних видів звільнення від кримінальної відповідальності;
- набуття студентами вмінь правильного тлумачення і застосування норми кримінального закону, вироблення практичних навичок кваліфікації кримінальних правопорушень, розмежування їх один від одного.
- набуття студентами вмінь самостійно поглиблювати свої знання і навички кваліфікації кримінальних правопорушень.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є чинне законодавство України про кримінальну відповідальність та практика його застосування.

Зміст навчальної дисципліни відповідає системі кримінального права як галузі права і передбачає вивчення Загальної частини Кримінального права, що обумовлює внутрішню узгодженість знань його інститутів та норм і визначає рівень практичних вмінь їх застосування.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні

знати:

- поняття, принципи, функції і систему кримінального права;
- поняття, ознаки кримінального правопорушення та його складу, зміст класифікації та кваліфікації кримінальних правопорушень;

- кримінально-правову характеристику об'єктивних та суб'єктивних ознак складу кримінального правопорушення;
- обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння;
- нормативне регулювання звільнення від кримінальної відповідальності;
- поняття, мету та види покарання і примусових заходів медичного характеру, засади призначення покарання, звільнення від покарання та його відбування, правові наслідки судимості;
- характеристику кримінальних правопорушень, передбачених Особливою частиною Кримінального кодексу України;
- правила кваліфікації кримінальних правопорушень, розмежування та відмежування їх від інших правопорушень;
- особливості застосування заходів кримінально-правового характеру для юридичних осіб;

вміти:

- вільно орієнтуватися в системі норм та інститутів Загальної та Особливої частини кримінального права, інших правових актів, в частинах, що мають безпосереднє відношення до кваліфікації конкретних кримінальних правопорушень;
- здійснювати пошук та об'єктивний аналіз матеріалів правозастосовної діяльності при кваліфікації кримінальних правопорушень;
- тлумачити чинне кримінальне законодавство, використовувати теоретичні знання у правозастосовній практиці;
- правильно застосовувати норми Загальної та Особливої частин Кримінального кодексу України у практичній діяльності.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	2
Семестр	3-4
Кількість кредитів ECTS	9
Форма підсумкового контролю	залік (3 семестр) іспит (4 семестр)

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Пререквізити	Постреквізити
Конституційне право	Цивільне право
Основи римського права	Господарське право
Теорія держави і права	Цивільно-процесуальне право
	Господарсько-процесуальне право
	Фінансове право

Компетентності та результати навчання за дисципліною:

<p>ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК9. Здатність працювати в команді. СК2. Знання і розуміння ретроспективи формування правових та державних інститутів. СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.</p>	<p>ПРН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.</p>
<p>ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. СК7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право. СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права. СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти. СК12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції. СК14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.</p>	<p>ПРН 4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.</p>

<p>ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>СК2. Знання і розуміння ретроспективи формування правових та державних інститутів.</p> <p>СК7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.</p> <p>СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.</p> <p>СК12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.</p> <p>СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.</p>	<p>ПРН 5. Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю</p>
--	---

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

СК2. Знання і розуміння ретроспективи формування правових та державних інститутів.

СК7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.

СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.

СК14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.

ПРН 6. Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему.

ЗК9. Здатність працювати в команді.
СК7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.
СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.
СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.
СК12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.
СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.
СК14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.

ПРН 8. Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

<p>ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК9. Здатність працювати в команді.</p> <p>СК7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.</p> <p>СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.</p> <p>СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.</p> <p>СК12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.</p> <p>СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.</p>	<p>ПРН 9. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.</p>
<p>СК7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.</p> <p>СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.</p> <p>СК12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.</p> <p>СК14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.</p>	<p>ПРН 12. Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло.</p>

<p>ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК9. Здатність працювати в команді.</p> <p>СК7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.</p> <p>СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.</p> <p>СК12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.</p> <p>СК14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.</p>	<p>ПРН 14. Належно використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для своєї професійної діяльності.</p>
--	---

<p>ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК9. Здатність працювати в команді.</p> <p>СК7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.</p> <p>СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.</p> <p>СК14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.</p> <p>СК15. Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування.</p> <p>СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.</p>	<p>ПРН 15. Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.</p>
<p>ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>СК7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.</p> <p>СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.</p> <p>СК15. Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування.</p>	<p>ПРН 16. Демонструвати вміння користуватися комп'ютерними програмами, необхідними у професійній діяльності.</p>

<p>ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>СК7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.</p> <p>СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.</p> <p>СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.</p>	<p>ПРН 19. Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права.</p>
<p>СК7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.</p> <p>СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.</p> <p>СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.</p> <p>СК12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.</p> <p>СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.</p> <p>СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.</p>	<p>ПРН 21. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.</p>

<p>СК12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.</p> <p>СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.</p> <p>СК15. Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування.</p> <p>СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.</p>	<p>ПРН 22. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.</p>
<p>ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК9. Здатність працювати в команді.</p> <p>СК7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.</p> <p>СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.</p> <p>СК15. Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування.</p> <p>СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.</p>	<p>ПРН 23. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.</p>

Програма навчальної дисципліни
Змістовий модуль 1 (3 семестр)

Тема 1. Поняття і система кримінального права. Закон про кримінальну відповідальність

Загальні та специфічні ознаки кримінального права, його предмет і метод правового регулювання. Визначення кримінального права як галузі права.

Загальна характеристика Кримінального кодексу України.

Завдання, функції і принципи кримінального права. Завдання кримінального права. Функції кримінального права як галузі права. Охоронна функція кримінального права, її прояв у КК України. Регулятивна функція, її прояви в нормах кримінального права. Поняття принципів кримінального права.

Система кримінального права. Загальна і Особлива частини. Поняття і система Загальної частини.

Поняття закону про кримінальну відповідальність. Закон про кримінальну відповідальність як єдине джерело кримінального права. Імплементация Кримінальним кодексом положень Конституції України та загальноновизнаних принципів і норм міжнародного права (ч.1 ст.3 КК). Співвідношення поняття кримінального закону і Кримінального кодексу України (ч.2 ст.3 КК). Визначеність кримінальної протиправності та караності діяння тільки Кримінальним кодексом України (ч.3 ст.3 КК).

Завдання та функції закону про кримінальну відповідальність. Завдання Кримінального кодексу згідно зі ст.1 КК. Функції закону про кримінальну відповідальність: охоронна, регулятивна, превентивна.

Структура Кримінального кодексу України. Загальна й Особлива частини КК, їх єдність і взаємозв'язок. Особливості норм Загальної частини Кримінального кодексу. Структура статей Особливої частини Кримінального кодексу. Диспозиції і санкції. Види диспозицій: проста, описова, бланкетна, відсилочна, змішана (комбінована). Види санкцій: відносно-визначені, альтернативні, їх різновиди.

Поняття чинності (дії) кримінального закону: дія в часі і просторі. Чинність законів про кримінальну відповідальність у часі (ч.2 ст.4 КК). Вступ закону про кримінальну відповідальність у силу. Обов'язковість оприлюднення закону про кримінальну відповідальність як необхідна умова його застосування. Питання про час набрання законом чинності (ч.1 ст.4 КК). Обставини, внаслідок яких закон втрачає силу. Поняття часу вчинення кримінального правопорушення (ч.3 ст.4 КК). Принципи чинності закону про кримінальну відповідальність у просторі, що закріплені у Кримінальному кодексі України: територіальний, громадянства, універсальний та реальний. Зміст територіального принципу чинності закону про кримінальну відповідальність (ст.6 КК). Поняття території України. Поняття місця вчинення кримінального правопорушення. Вирішення питання про кримінальну відповідальність за вчинення кримінальне правопорушення на території України щодо осіб, які за чинним законодавством і міжнародними угодами не підсудні в кримінальних справах судам України (ч.4 ст.6 КК). Зміст принципу громадянства. Вирішення питання про відповідальність громадян України та осіб без громадянства, що постійно проживають в Україні, які вчинили кримінальне правопорушення за її межами (ст.7 КК). Зміст універсального та реального принципів дії закону про кримінальну відповідальність. Особливості відповідальності іноземних громадян і осіб без громадянства, що не проживають постійно в Україні, які вчинили кримінальне правопорушення за її межами (ст.8 КК). Правові наслідки засудження особи за межами України (ст.9 КК). Видача особи, яка обвинувачується у вчиненні кримінального правопорушення, та особи, яка засуджена за вчинення кримінального правопорушення (ст.10 КК). Зворотна дія закону про кримінальну відповідальність (ст.5 КК). Поняття та види більш м'якого та більш суворого закону про кримінальну відповідальність. Межі зворотної дії закону про кримінальну відповідальність.

Тема 2. Кримінальні правопорушення та їх види.

Визначення поняття кримінального правопорушення, його ознаки та місце в системі правопорушень. Формальне, матеріальне та формально-матеріальне визначення поняття. Їх сутність. Поняття кримінального правопорушення в ч.1 ст.11 Кримінального кодексу України. Ознаки кримінального правопорушення. Суспільна небезпечність як матеріальна ознака кримінального правопорушення. Значення суспільної небезпечності. Протиправність як формальна ознака кримінального правопорушення. Співвідношення суспільної небезпеки і протиправності. Винність як ознака кримінального правопорушення, її зміст та значення.

Караність як невід'ємна ознака кримінального правопорушення. Співвідношення караності як ознаки кримінального правопорушення і фактичного призначення покарання за кримінальне правопорушення. Значення ч.2 ст.11 Кримінального кодексу для визначення поняття кримінального правопорушення. Критерії відмежування кримінального правопорушення від інших правопорушень та від правомірної поведінки.

Класифікація кримінального правопорушення та його види. Поняття кримінального проступку. Класифікація кримінальних правопорушень залежно від ступеня тяжкості. Злочини нетяжкі, тяжкі та особливо тяжкі.

Тема 3. Склад кримінального правопорушення

Поняття складу кримінального правопорушення, його ознаки та види. Поняття складу кримінального правопорушення і його значення. Елементи кримінального правопорушення як явища реальної дійсності: об'єкт, суб'єкт, об'єктивна та суб'єктивна сторона. Ознаки складу кримінального правопорушення, які характеризують об'єкт, об'єктивну сторону, суб'єкт, суб'єктивну сторону кримінального правопорушення як елементи його складу. Ознаки загального та конкретного складу кримінального правопорушення. Значення поділу ознак загального складу кримінального правопорушення на обов'язкові та факультативні.

Об'єкт кримінального правопорушення. Поняття об'єкта кримінального правопорушення. Структура та елементи суспільних відносин як об'єкта кримінального правопорушення. Види об'єктів. Загальний, родовий і безпосередній об'єкти кримінального правопорушення. Безпосередній об'єкт кримінального правопорушення. Ознаки основного і додаткового безпосередніх об'єктів у конкретних складах кримінальних правопорушень. Поняття предмета кримінального правопорушення та його місце в структурі його складу.

Об'єктивна сторона кримінального правопорушення. Поняття та ознаки об'єктивної сторони кримінального правопорушення. Ознаки складу кримінального правопорушення, які характеризують об'єктивну сторону. Поділ ознак об'єктивної сторони загального складу кримінального правопорушення на обов'язкові та факультативні. Значення об'єктивної сторони. Суспільно небезпечне діяння. Суспільно небезпечні наслідки як ознака об'єктивної сторони кримінального правопорушення. Поняття суспільно небезпечних наслідків. Причинний зв'язок між діянням (дією або бездіяльністю) і суспільно небезпечними наслідками. Умови наявності причинного зв'язку. Поділ причинного зв'язку на необхідний та випадковий, безпосередній та опосередкований. Місце, час, обстановка, спосіб, засоби та знаряддя вчинення кримінального правопорушення, їх значення для характеристики об'єктивної сторони кримінального правопорушення та об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення.

Суб'єкт кримінального правопорушення. Поняття та ознаки суб'єкта кримінального правопорушення відповідно до ч.1 ст.18 КК. Вік, з якого може наставати кримінальна відповідальність (ст.22 КК). Загальний та знижений вік кримінальної відповідальності. Критерії встановлення в законі зниженого віку кримінальної відповідальності. Спеціальний суб'єкт кримінального правопорушення. Частина 2 ст.18 КК стосовно ознак спеціального суб'єкту кримінального правопорушення Види спеціальних суб'єктів. Поняття службової особи відповідно до положень ч. 3 та ч. 4 ст.18 КК.

Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення. Поняття та ознаки суб'єктивної сторони кримінального правопорушення. Обов'язкові та факультативні ознаки суб'єктивної сторони загального складу кримінального правопорушення. Кримінально-правове значення суб'єктивної сторони. Поняття вини. Умисел і його види. Необережність та її види. Мотив і мета як факультативні ознаки суб'єктивної сторони загального складу кримінального правопорушення.

Тема 4. Стадії вчинення кримінального правопорушення та співучасть у ньому

Поняття і види стадій вчинення кримінального правопорушення. Поняття закінченого кримінального правопорушення (ч.1 ст.13 КК).. Поняття і види незакінченого кримінального правопорушення (ч.2 ст.13 КК). Поняття готування до кримінального правопорушення, його об'єктивні та суб'єктивні ознаки (ч.1 ст.14 КК). Види готування. Поняття замаху на кримінальне правопорушення, його об'єктивні та суб'єктивні ознаки (ч.1 ст.15 КК). Види замаху на кримінальне правопорушення.

Кримінальна відповідальність за незакінчене кримінальне правопорушення (ст.16 КК). Підстави кримінальної відповідальності за незакінчене кримінальне правопорушення. Кваліфікація незакінченого кримінального правопорушення.

Поняття добровільної відмови при незакінченому кримінальному правопорушенні (ст.17 КК) Ознаки добровільної відмови. Мотиви добровільної відмови. Стадії вчинення кримінального правопорушення, на яких можлива добровільна відмова. Правові наслідки добровільної відмови (ч.2 ст.17 КК). Дійове каяття при вчиненні кримінального правопорушення: поняття і види. Відмінність дійового каяття від добровільної відмови.

Співучасть у кримінальному правопорушенні. Законодавче поняття співучасті у кримінальному правопорушенні (ст.26 КК). Об'єктивні та суб'єктивні ознаки співучасті. Види співучасників згідно зі ст.27 КК України.

Форми співучасті: поняття та критерії поділу. Поділ форм співучасті за об'єктивними ознаками. Поділ форм співучасті за суб'єктивними ознаками.

Кримінальна відповідальність співучасників (ст.29 КК). Особливості кримінальної відповідальності організаторів та учасників організованої чи злочинної організації (ст.30 КК). Спеціальні питання відповідальності за співучасть.

Причетність до кримінального правопорушення. Поняття і види причетності на підставі положень частин 6 і 7 ст.27 КК. Невизнання чинним КК кримінальним правопорушенням неповідомлення про кримінальне правопорушення (ч.7 ст.27 КК).

Тема 5. Повторність, сукупність та рецидив кримінальних правопорушень Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння

Множинність кримінальних правопорушень, її складові елементи та види: повторність, сукупність та рецидив.

Одиничне кримінальне правопорушення та повторність кримінальних правопорушень. Одиничне кримінальне правопорушення як складовий елемент множинності кримінальних правопорушень. Види одиничних кримінальних правопорушень: прості та ускладнені (триваючі, продовжувані та складені кримінальні правопорушення). Повторність кримінальних правопорушень та її ознаки. Види повторності: фактична повторність та рецидив.

Сукупність кримінальних правопорушень та її ознаки (ч.1 ст.33 КК). Види сукупності кримінальних правопорушень: ідеальна та реальна сукупність. Відмежування ідеальної сукупності від одиничного кримінального правопорушення. Сукупність кримінальних правопорушень та конкуренція норм. Реальна сукупність кримінальних правопорушень та повторність. Кваліфікація кримінальних правопорушень при сукупності (ч.2 ст.33 КК).

Поняття рецидиву кримінальних правопорушень (ст.34 КК). Ознаки рецидиву. Види рецидиву: загальний та спеціальний; простий та складний; пенітенціарний; рецидив тяжких і особливо тяжких злочинів. Кваліфікація рецидиву кримінальних правопорушень. Правові наслідки повторності, сукупності та рецидиву кримінальних правопорушень (ст. 35 КК).

Поняття та види обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння, передбачених Кримінальним кодексом України. Загальні ознаки обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння.

Поняття, ознаки, підстави та види необхідної оборони. Поняття необхідної оборони відповідно до ч.1 ст.36 КК. Відповідність закріпленого в ст.36 КК права на необхідну оборону конституційному положенню про те, що кожен може захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань (ч.3 ст.27 Конституції України). Непов'язаність наявності права на необхідну оборону з наявністю для особи можливості звернутися за допомогою до інших осіб чи органів влади (ч.2 ст.36 КК). Ознаки необхідної оборони, визначені у ст.36 КК. Затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушення.

Поняття та підстави крайньої необхідності за ч.1 ст.39 КК. Перевищення меж (ексцес) крайньої необхідності (ч.2 ст.39 КК). Відповідальність за ексцес крайньої необхідності. Умови, при яких особа не підлягає кримінальній відповідальності за перевищення меж крайньої необхідності (ч.3 ст.39 КК). Відмінність крайньої необхідності від необхідної оборони.

Інші обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння. Фізичний або психічний примус. Виконання законного наказу або розпорядження. Виправданий ризик. Виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття кримінально протиправної діяльності

Тема 6. Кримінальна відповідальність та кримінальне покарання

Поняття кримінальної відповідальності. КК України про кримінальну відповідальність. Кримінальна відповідальність як один з видів юридичної відповідальності. Характерні ознаки кримінальної відповідальності. Момент виникнення і закінчення кримінальної відповідальності. Форми реалізації кримінальної відповідальності.

Підстави кримінальної відповідальності. Зовнішні та внутрішні обставини, які впливають на поведінку особи. Єдина підстава кримінальної відповідальності за ч.1 ст.2 КК України. Фактична і юридична сторона в межах єдиної підстави кримінальної відповідальності. Матеріальна (єдина) і процесуальна (ч.2 ст.2 КК) підстави кримінальної відповідальності.

Поняття і значення класифікації покарань: за порядком призначення, за суб'єктом та за строком.

Основні покарання. Громадські роботи (ст.56 КК). Виправні роботи (ст.57 КК). Службові обмеження для військовослужбовців (ст.58 КК). Арешт (ст.60 КК). Обмеження волі (ст.61 КК). Тримання у дисциплінарному батальйоні військовослужбовців (ст.62 КК). Позбавлення волі на певний строк (ст.63 КК). Довічне позбавлення волі (ст.64 КК).

Додаткові покарання. Позбавлення військового спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу (ст.54 КК). Конфіскація майна (ст.59 КК).

Покарання, що можуть призначатися і як основні, і як додаткові. Штраф (ст.53 КК). Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю (ст.55 КК).

Змістовний модуль 2 (3 семестр)

Тема 7. Принципи призначення покарання

Поняття законної підстави для призначення покарання.

Принципи призначення покарання: законність покарання; визначеність покарання в судовому вирокі; обґрунтованість і обов'язковість його мотивування у вирокі; гуманність покарання; індивідуалізація покарання.

Загальні засади призначення покарання. Критерії загальних засад призначення покарання відповідно до ст. 65 КК: 1) у межах, встановлених у санкції статті Особливої частини КК, що передбачає відповідальність за вчинене кримінальне правопорушення; 2) відповідно до положень Загальної частини КК; 3) враховуючи ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, особу винного та обставин, що пом'якшують та обтяжують покарання; 4) враховуючи необхідність і достатність покарання для виправлення особи та запобігання нових кримінальних правопорушень.

Загальна характеристика та значення для призначення покарання обставин, що пом'якшують (ст.66 КК) і обтяжують (ст.67 КК) покарання, їх види та характеристика. Межі врахування судом при призначенні покарання обставин, які пом'якшують та обтяжують покарання.

Призначення покарання за незакінчене кримінальне правопорушення (ч. 1 – 4 ст. 68 КК). Врахування ступеня тяжкості вчиненого діяння, ступеня здійснення наміру та причин, внаслідок яких кримінальне правопорушення не було доведено до кінця.

Призначення покарання за кримінальне правопорушення, вчинене у співучасті (ч. 5 ст. 68 КК). Врахування характеру та ступеня участі кожного співучасника у вчиненні кримінального правопорушення.

Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом (ст. 69 КК). Підстави та порядок призначення судом більш м'якого покарання, ніж передбачено законом. Призначення покарання нижче від найнижчої межі, передбаченої законом за дане кримінальне правопорушення. Перехід до іншого, більш м'якого виду основного покарання. Особливості застосування норм про призначення більш м'якого покарання.

Призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень (ст. 70 КК). Правила призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень. Призначення покарання за окремі діяння, які входять до сукупності кримінальних правопорушень. Призначення остаточного (загального) покарання за сукупністю кримінальних правопорушень шляхом поглинення менш суворого покарання більш суворим або шляхом повного чи часткового складання покарань. Межі призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень. Особливості призначення остаточного покарання у випадках, якщо один із кримінальних правопорушень є умисним тяжким злочином або таким, за який може бути призначене довічне позбавлення волі. Порядок призначення додаткових покарань за сукупністю кримінальних правопорушень. Особливості призначення основних та додаткових покарань різного виду. Особливості призначення покарання за правилами, передбаченими ч. 4 ст. 70 КК України.

Призначення покарання за сукупністю вироків (ст. 71 КК). Правила призначення покарання за сукупністю вироків. Межі застосування повного чи часткового складання покарань за сукупністю вироків. Правила складання покарань за сукупністю вироків. Порядок призначення за сукупністю вироків додаткових покарань. Можливість використання поглинення покарань за сукупністю вироків. Особливості (порядок) призначення основних та додаткових покарань різного виду за сукупністю вироків.

Порядок призначення покарань при одночасному збігу сукупності кримінальних правопорушень та сукупності вироків.

Правила складання покарань та зарахування строку попереднього ув'язнення (ст. 72 КК).

Обчислення строків покарання (ст. 73 КК).

Тема 8. Звільнення від кримінальної відповідальності

Поняття звільнення від кримінальної відповідальності. Правові підстави та порядок такого звільнення згідно зі ст.44 КК.

Види звільнення від кримінальної відповідальності: обов'язкове і необов'язкове (факультативне); безумовне і умовне; залежно від правової підстави.

Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям. Поняття, умови, правові наслідки (ст. 45 КК).

Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим. Умови такого звільнення (ст. 46 КК).

Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею особи на поруки. Умови та строки передачі на поруки (ст. 47 КК).

Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку зі зміною обстановки. Умови звільнення (ст.48 КК).

Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності, розміри цих строків, початковий момент перебігу давності і кінцевий момент обчислення строків давності (ч. 1 ст. 49 КК). Зупинення перебігу давності. Момент відновлювання перебігу давності у цих випадках. Умови і наслідки переривання перебігу давності (ч. 3 ст. 49 КК).

Тема 9. Звільнення від покарання та його відбування

Поняття звільнення від покарання, його підстави, умови та види (ч. 1 ст. 74 КК). Відмінність між звільненням від покарання і звільненням від кримінальної відповідальності.

Звільнення від покарання у разі прийняття нового закону (ч. 2, 3 ст. 74 КК).

Звільнення від покарання у зв'язку з втратою особою суспільної небезпечності (ч. 4 ст. 74 КК).

Звільнення від відбування покарання з випробуванням, його види.

Звільнення від відбування покарання з випробуванням за ст. 75 КК. Підстави та умови його застосування. Испитовий строк, його тривалість та значення. Обов'язки, які покладає суд на особу, звільнену від відбування покарання з випробуванням (ст. 76 КК). Застосування додаткових покарань у разі звільнення від відбування основного покарання з випробуванням (ст. 77 КК). Контроль за поведінкою засуджених, звільнених від відбування покарання з випробуванням. Правові наслідки звільнення від відбування покарання з випробуванням (ч.1 ст.78 КК). Підстави скасування звільнення від відбування з випробуванням та його наслідки (ч. 2, 3 ст.78 КК).

Звільнення від відбування покарання з випробуванням вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до семи років (ст. 79 КК). Підстави, умови та особливості його застосування. Правові наслідки та умови скасування цього виду звільнення.

Звільнення від покарання у зв'язку із закінченням строків давності виконання обвинувального вироку (ст. 80 КК). Розміри цих строків та їх обчислення. Зупинення перебігу давності. Відновлення перебігу давності у випадку його зупинення. Переривання давності. Обчислення давності при її перериванні. Питання про застосування давності до осіб, які засуджені до довічного позбавлення волі. Давність виконання обвинувального вироку щодо осіб, яким призначено додаткове покарання. Незастосування давності виконання обвинувального вироку.

Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання (ст. 81 КК). Поняття та значення. Підстави та умови умовно-дострокового звільнення. Види покарань, при відбуванні яких можливе умовно-дострокове звільнення. Невідбутий строк при умовно-достроковому звільненні, його значення. Правові наслідки умовно-дострокового звільнення. Дострокове звільнення від додаткового покарання.

Заміна невідбутої частини покарання більш м'яким видом покарання (ст. 82 КК). Поняття і значення, умови, підстави та порядок такої заміни. Правові наслідки заміни невідбутої частини покарання більш м'яким.

Звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років (ст. 83 КК). Підстави, умови та особливості його застосування. Правові наслідки та умови скасування цього виду звільнення.

Звільнення від покарання за хворобою (ст. 84 КК). Його види і підстави. Наслідки одужання осіб, звільнених від покарання або його відбування за хворобою. Зарахування часу застосування примусових заходів медичного характеру в строк покарання.

Звільнення від покарання на підставі Закону України про амністію або акта про помилування (ст. 85–87 КК).

Тема 10. Судимість, правові наслідки та умови зняття

Поняття і значення судимості. Правові наслідки судимості (ч. 1, 2 ст. 88 КК). Особи, які визнаються такими, що не мають судимості (ч. 3, 4 ст. 88 КК).

Погашення судимості. Строки погашення судимості (ст. 89 КК). Обчислення строків погашення судимості (ст. 90 КК). Наслідки вчинення нового кримінального правопорушення протягом цих строків (ст. 90 КК).

Зняття судимості та умови його застосування (ст. 91 КК). Відмінність зняття судимості від її погашення. Види зняття судимості.

Тема 11. Інші заходи кримінально-правового характеру

Поняття та мета примусових заходів медичного характеру (ст.92 КК). Підстави їх застосування. Особи, до яких застосовуються примусові заходи медичного характеру (ст.93 КК).

Види примусових заходів медичного характеру та критерії їх призначення (ст.94 КК). Продовження, зміна та припинення застосування примусових заходів медичного характеру (ст.95 КК). Зарахування часу застосування примусових заходів медичного характеру в строк покарання.

Примусове лікування (ст.96 КК). Мета та підстави його застосування. Особи, до яких застосовується примусове лікування.

Спеціальна конфіскація, підстави та випадки застосування. (ст.96-1, ст. 96-2).

Підстави для застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру. Юридичні особи, до яких застосовуються заходи кримінально-правового характеру (ст.96-4 КК)

Підстави для звільнення юридичної особи від застосування заходів кримінально-правового характеру (ст.96-5 КК). Переривання та зупинення строків давності застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру

Види заходів кримінально-правового характеру, що застосовуються до юридичних осіб (штраф, конфіскація майна, ліквідація).

Застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру за сукупністю кримінальних правопорушень.

Тема 12. Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх

Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх. Звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності із застосуванням примусових заходів виховного характеру (ст. 97, 105 КК). Підстави такого звільнення. Види примусових заходів виховного характеру

та особливості їх призначення. Наслідки ухилення неповнолітнього від застосування до нього примусових заходів виховного характеру.

Види покарань, які застосовуються до неповнолітніх, особливості їх застосування (ст. 98–102 КК).

Особливості призначення покарання неповнолітнім (ст. 103 КК). Призначення позбавлення волі неповнолітнім за сукупністю кримінальних правопорушень або вироків.

Особливості застосування до неповнолітніх звільнення від відбування покарання з випробуванням (ст. 104 КК).

Особливості звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності та відбування покарання у зв'язку із закінченням строків давності (ст. 106 КК).

Особливості умовно-дострокового звільнення від покарання осіб, які вчинили кримінальне правопорушення у віці до 18 років (ст. 107 КК).

Особливості погашення та зняття судимості щодо осіб, які вчинили кримінальне правопорушення у віці до 18 років (ст. 108 КК).

Змістовний модуль 3 (4 семестр)

Тема 13. Загальна характеристика та особливості кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи

Кримінальні правопорушення проти життя особи. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти життя. Життя як основний безпосередній об'єкт цих кримінальних правопорушень. Поняття вбивства і його види: умисне вбивство та вбивство через необережність. Умисне вбивство та його види.

Умисне вбивство за обтяжуючих обставин. Вбивство двох або більше осіб. Вбивство, вчинене з особливою жорстокістю. Вбивство, вчинене способом, небезпечним для життя багатьох осіб. Вбивство з корисливих мотивів. Вбивство з хуліганських мотивів. Вбивство особи чи її близького родича у зв'язку з виконанням цією особою службового або громадського обов'язку. Вбивство з метою приховати інше кримінальне правопорушення або полегшити його вчинення. Вбивство, поєднане із згвалтуванням або сексуальним насильством. Вбивство, вчинене на замовлення. Вбивство, вчинене за попередньою змовою групою осіб. Вбивство, вчинене особою, яка раніше вчинила умисне вбивство, за винятком вбивства, передбаченого статтями 116–118 КК України. Вбивство, вчинене з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості. Кваліфікація вбивства за наявності кількох обтяжуючих обставин.

Інші умисні вбивства. Умисне вбивство, вчинене у стані сильного душевного хвилювання. Умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини. Умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення. Умисне вбивство без обтяжуючих обставин.

Вбивство через необережність. Відмінність цього кримінального правопорушення від інших кримінальних правопорушень, наслідком котрих є смерть потерпілої особи.

Доведення до самогубства та його форми. Кваліфікуючі ознаки цього кримінального правопорушення. Відмінність доведення до самогубства від умисного вбивства та вбивства через необережність.

Кримінальні правопорушення проти здоров'я особи. Тяжке тілесне ушкодження, його поняття та види. Критерії визнання тілесного ушкодження тяжким: медичний, соціальний, економічний, естетичний. Середньої тяжкості тілесне ушкодження, його поняття, види та критерії визначення. Легке тілесне ушкодження, його поняття та види, критерії визнання. Кримінальна відповідальність за заподіяння тяжкого тілесного ушкодження, середнього та

легкого тілесного ушкодження. Побої та мордування. Зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби. Неналежне виконання професійних обов'язків. Зараження венеричною хворобою.

Кримінальні правопорушення, що ставлять у небезпеку життя та здоров'я особи. Погроза вбивством. Каткування. Залишення в небезпеці. Ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані. Неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником. Насильницьке донорство.

Інші кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи. Розголошення відомостей про проведення медичного огляду на виявлення зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби. Незаконне розголошення лікарської таємниці.

Тема 14. Загальна характеристика та особливості кримінальних правопорушень проти виборчих, трудових та інших особистісних прав і свобод людини і громадянина

Загальна характеристика та види кримінальних правопорушень проти виборчих, трудових та інших особистісних прав і свобод людини і громадянина

Кримінальні правопорушення проти виборчих прав. Перешкоджання вільному здійсненню виборцем, учасником референдуму свого виборчого права або права брати участь у референдумі, перешкоджання діяльності іншого суб'єкта виборчого процесу, процесу референдуму, ініціативної групи референдуму, комісії з референдуму, члена виборчої комісії, члена ініціативної групи референдуму, члена комісії з референдуму або офіційного спостерігача при виконанні ними своїх повноважень чи здійсненні своїх прав, поєднані з обманом або примушуванням. Надання неправдивих відомостей до органу ведення Державного реєстру виборців або інше несанкціоноване втручання в роботу Державного реєстру виборців. Незаконне використання виборчого бюлетеня, бюлетеня для голосування на референдумі, голосування виборцем, учасником референдуму більше одного разу, викрадення, пошкодження, приховування або знищення виборчого бюлетеня, бюлетеня для голосування на референдумі. Незаконне знищення або пошкодження виборчої документації або документації референдуму. Фальсифікація, підроблення, викрадення, пошкодження або знищення виборчої документації, документації референдуму, викрадення, пошкодження, приховування, знищення печатки виборчої комісії, комісії референдуму, виборчої скриньки, списку виборців чи учасників референдуму. Порушення таємниці голосування. Підкуп виборця, учасника референдуму, члена виборчої комісії або комісії з референдуму.

Кримінальні правопорушення проти трудових прав громадян. Перешкоджання законній діяльності професійних спілок, політичних партій, громадських організацій. Перешкоджання законній професійній діяльності журналістів. Грубе порушення законодавства про працю. Грубе порушення угоди про працю. Примушування до участі у страйку або перешкоджання участі у страйку. Невиплата заробітної плати, стипендії, пенсії чи інших установлених законом виплат.

Кримінальні правопорушення у сфері охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності. Порушення авторського права і суміжних прав. Порушення прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок, топографію інтегральної мікросхеми, сорт рослин, раціоналізаторську пропозицію.

Кримінальні правопорушення проти інших особистих прав і свобод людини і громадянина. Порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної належності, релігійних переконань, інвалідності та за іншими ознаками. Порушення недоторканності житла. Порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної

чи іншої кореспонденції, що передаються засобами зв'язку або через комп'ютер. Порухення недоторканності приватного життя. Порухення права на отримання освіти. Порухення права на безоплатну медичну допомогу.

Кримінальні правопорушення проти сім'ї. Ухилення від сплати аліментів на утримання дітей. Ухилення від сплати коштів на утримання непрацездатних батьків. Злісне невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування. Зловживання опікунськими правами. Розголошення таємниці усиновлення (удочеріння). Незаконні дії щодо усиновлення (удочеріння).

Кримінальні правопорушення проти свободи совісті. Пошкодження релігійних споруд чи культових будинків. Незаконне утримування, осквернення або знищення релігійних святинь. Перешкоджання здійсненню релігійного обряду. Посягання на здоров'я людей під приводом проповідування релігійних віровчень чи виконання релігійних обрядів.

Тема 15. Загальна характеристика та особливості кримінальних правопорушень проти власності

Загальна характеристика та види кримінальних правопорушень проти власності. Корисливі та некорисливі кримінальні правопорушення проти власності.

Корисливі кримінальні правопорушення проти власності: поняття, види, ознаки. Предмет корисливих кримінальних правопорушень проти власності: його фізична, соціальна, економічна та юридична ознаки. Об'єктивні ознаки, вчинення цих діянь. Спосіб вчинення. Суспільно небезпечні наслідки цих діянь. Визначення розміру завданих збитків залежно від вартості майна. Суб'єктивні ознаки цих діянь. Визначення корисливого мотиву. Крадіжка (ст. 185 КК). Кваліфікуючі ознаки. Співвідношення крадіжки із дрібним викраденням майна (ст. 51 КУпАП). Грабіж (ст. 186 КК). Відмінність грабежу від крадіжки. Розбій (ст. 187 КК). Відмінність розбою від насильницького грабежу і бандитизму. Викрадення води, електричної або теплової енергії шляхом її самовільного використання (ст. 188-1 КК). Вимагання (ст. 189 КК). Відмежування вимагання, поєданого з насильством, від розбою. Шахрайство (ст. 190 КК). Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ст. 191 КК). Заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою (ст. 192 КК): відмежування від шахрайства. Незаконне привласнення особою знайденого або чужого майна, що випадково опинилося у неї (ст. 193 КК). Самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво (ст. 197-1 КК).

Некорисливі кримінальні правопорушення проти власності: поняття і види. Умисне знищення або пошкодження майна (ст. 194 КК). Умисне пошкодження об'єктів електроенергетики (ст. 194-1 КК). Погроза знищення майна (ст. 195 КК). Необережне знищення або пошкодження майна (ст. 196 КК). Порухення обов'язків щодо охорони майна (ст. 197 КК). Придбання, отримання, зберігання чи збут майна, одержаного кримінально-правовим шляхом (ст. 198 КК).

Тема 16-18. Загальна характеристика та особливості кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності

Поняття, загальна характеристика та види кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності.

Кримінальні правопорушення проти системи грошового обігу, валютного регулювання, валютного контролю та фондового ринку. Виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою використання при

продажу товарів, збуту або збут підроблених грошей, державних цінних паперів, що існують у паперовій формі, білетів державної лотереї, марок акцизного податку чи голографічних захисних елементів. Незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, електронними грошима, обладнанням для їх виготовлення. Легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом. Умисне порушення вимог законодавства про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Маніпулювання на організованих ринках. Маніпулювання на енергетичному ринку.

Кримінальні правопорушення проти системи мобілізації коштів до бюджетів та державних цільових фондів. Контрабанда: характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Переміщення через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю лісоматеріалів або пиломатеріалів цінних та рідкісних порід дерев, лісоматеріалів необроблених, а також інших лісоматеріалів, заборонених до вивозу за межі митної території України. Незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів. Ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів). Ухилення від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування.

Кримінальні правопорушення проти системи розподілу і використання бюджетних коштів та приватизації державного та комунального майна. Видання нормативно-правових актів, що зменшують надходження бюджету або збільшують витрати бюджету всупереч закону. Нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням. Незаконна приватизація державного, комунального майна.

Кримінальні правопорушення проти забезпечення свободи господарської діяльності, недопущення монополізму і недобросовісної конкуренції. Протидія законній господарській діяльності: характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації. Незаконне використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару. Незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю. Розголошення комерційної, банківської таємниці або професійної таємниці на ринках капіталу та організованих товарних ринках. Незаконне використання інсайдерської інформації. Приховування інформації про діяльність емітента. Незаконне використання інсайдерської інформації щодо оптових енергетичних продуктів .

Кримінальні правопорушення проти прав і законних інтересів кредиторів, споживачів товарів і послуг. Доведення до банкрутства . Шахрайство з фінансовими ресурсами. Умисне введення в обіг на ринку України (випуск на ринок України) небезпечної продукції.

Кримінальні правопорушення у сфері виготовлення і використання документів у господарській діяльності. Незаконне виготовлення, підроблення, використання або збут незаконно виготовлених, одержаних чи підроблених контрольних марок. Підроблення документів, які подаються для реєстрації випуску цінних паперів. Підроблення документів, які подаються для проведення державної реєстрації юридичної особи та фізичних осіб - підприємців. Виготовлення, збут та використання підроблених цінних паперів (крім державних цінних паперів).

Кримінальні правопорушення проти порядку зайняття господарською діяльністю. Незаконний обіг дисків для лазерних систем зчитування, матриць, обладнання та сировини для їх виробництва. Незаконна діяльність з організації або проведення азартних ігор, лотерей. Порушення порядку здійснення заготівлі металобрухту та операцій з металобрухтом.

Змістовний модуль 4 (4 семестр)

Тема 19. Загальна характеристика та особливості кримінальних правопорушень проти громадської безпеки

Поняття громадської безпеки, загальна характеристика та види кримінальних правопорушень, передбачених IX розділом Особливої частини Кримінального кодексу України. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки.

Кримінальні правопорушення, пов'язані з діяльністю кримінально протиправних угруповань. Створення, керівництво злочинною спільнотою або злочинною організацією, а також участь у ній. Встановлення або поширення злочинного впливу. Організація, сприяння у проведенні або участь у злочинному зібранні (сходці). Звернення за застосуванням злочинного впливу. Сприяння учасникам злочинних організацій та укриття їх злочинної діяльності. Бандитизм. Створення терористичної групи чи терористичної організації. Створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань.

Кримінальні правопорушення, пов'язані з порушенням громадського спокою. Терористичний акт. Втягнення у вчинення терористичного акту. Публічні заклики до вчинення терористичного акту. Сприяння вчиненню терористичного акту. Фінансування тероризму. Завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності. Напад на об'єкти, на яких є предмети, що становлять підвищену небезпеку для оточення.

Кримінальні правопорушення, пов'язані з незаконним або недбалим поводженням зі зброєю, боєприпасами та вибуховими речовинами. Викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживанням службовим становищем. Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. Незаконне виготовлення, переробка чи ремонт вогнепальної зброї або фальсифікація, незаконне видалення чи зміна її маркування, або незаконне виготовлення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв. Недбале зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів.

Кримінальні правопорушення, пов'язані з незаконним поводженням з радіоактивними матеріалами, вибуховими, легкозаймистими та іншими шкідливими матеріалами. Незаконне поводження з радіоактивними матеріалами. Незаконне виготовлення ядерного вибухового пристрою чи пристрою, що розсіює радіоактивний матеріал або випромінює радіацію. Погроза вчинити викрадення або використати радіоактивні матеріали. Порушення правил поводження з вибуховими, легкозаймистими та їдкими речовинами або радіоактивними матеріалами. Порушення вимог режиму радіаційної безпеки. Незаконне ввезення на територію України відходів і вторинної сировини. Незаконне перевезення на повітряному судні вибухових або легкозаймистих речовин.

Інші кримінальні правопорушення проти громадської безпеки. Порушення встановлених законодавством вимог пожежної або техногенної безпеки. Умисне знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства.

Тема 20. Загальна характеристика та особливості кримінальних правопорушень проти безпеки виробництва

Поняття кримінальних правопорушень проти безпеки виробництва, їх загальна характеристика та види. Особливості об'єктивних та суб'єктивних ознак.

Порушення вимог законодавства про охорону праці: характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Вид кримінально-правової норми. Об'єктивна сторона. Наслідки та їх

значення для кваліфікації. Суб'єктивна сторона зазначеного кримінального правопорушення. Суб'єкт кримінального правопорушення та його спеціальні ознаки.

Порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою: характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Види порушень та їх наслідки. Суб'єктивна сторона. Спеціальні ознаки суб'єкта кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки кримінального правопорушення.

Порушення правил безпеки на вибухонебезпечних підприємствах або у вибухонебезпечних цехах: характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Діяння та його наслідки. Значення наслідків для кваліфікації кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона. Особливості суб'єкта кримінального правопорушення.

Порушення правил ядерної або радіаційної безпеки: характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Наслідки цього кримінального правопорушення та їх значення для кваліфікації. Суб'єктивна сторона. Спеціальні ознаки суб'єкта цього кримінального правопорушення.

Порушення правил, що стосуються безпечного використання промислової продукції або безпечної експлуатації будівель і споруд: характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Об'єктивна сторона. Види порушень та їх наслідки. Суб'єктивна сторона. Суб'єкт кримінального правопорушення і його спеціальні ознаки. Кваліфікуючі ознаки кримінального правопорушення.

Тема 21. Загальна характеристика та особливості кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності

Поняття, загальна характеристика й види кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності.

Кримінальні правопорушення проти громадського порядку. Групове порушення громадського порядку. Масові заворушення. Заклики до вчинення дій, що загрожують громадському порядку. Хуліганство.

Кримінальні правопорушення проти моральності. Наруга над могилою, іншим місцем поховання або над тілом померлого. Незаконне проведення пошукових робіт на об'єкті археологічної спадщини, знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини. Знищення, пошкодження або приховування документів чи унікальних документів Національного архівного фонду. Жорстоке поводження з тваринами. Ввезення, виготовлення або розповсюдження творів, що пропагують культ насильства і жорстокості, расову, національну чи релігійну нетерпимість та дискримінацію. Ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів. Одержання доступу до дитячої порнографії, її придбання, зберігання, ввезення, перевезення чи інше переміщення, виготовлення, збут і розповсюдження. Проведення видовищного заходу сексуального характеру за участю неповнолітньої особи. Створення або утримання місць розпусти і звідництва. Сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією. Втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність.

Тема 22. Загальна характеристика та особливості кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів

Поняття, загальна характеристика і види кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальних правопорушень проти журналістів.

Кримінальні правопорушення у сфері використання державних символів. Наруга над державними символами. Незаконне підняття Державного Прапора України на річковому або морському судні.

Кримінальні правопорушення, пов'язані із перешкоджанням діяльності організацій та об'єднань громадян. Незаконне перешкоджання організації або проведенню зборів, мітингів, походів і демонстрацій. Захоплення державних або громадських будівель чи споруд.

Кримінальні правопорушення проти представників влади, працівників правоохоронних органів, членів громадських формувань та журналістів. Опір представникові влади, працівникові правоохоронного органу, державному виконавцю, приватному виконавцю, члену громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовцеві, уповноваженій особі Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. Втручання в діяльність працівника правоохоронного органу, судового експерта, працівника державної виконавчої служби, приватного виконавця. Втручання у діяльність державного діяча. Погроза або насильство щодо працівника правоохоронного органу. Погроза або насильство щодо журналіста. Погроза або насильство щодо державного чи громадського діяча. Умисне знищення або пошкодження майна працівника правоохоронного органу, працівника органу державної виконавчої служби чи приватного виконавця. Умисне знищення або пошкодження майна журналіста. Посягання на життя працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця. Посягання на життя журналіста. Захоплення представника влади або працівника правоохоронного органу як заручника. Захоплення журналіста як заручника. Погроза або насильство щодо службової особи чи громадянина, який виконує громадський обов'язок. Перешкоджання діяльності народного депутата України та депутата місцевої ради. Перешкоджання діяльності Рахункової палати, члена Рахункової палати. Перешкоджання діяльності Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. Умисне знищення або пошкодження майна службової особи чи громадянина, який виконує громадський обов'язок. Самовільне присвоєння владних повноважень або звання службової особи.

Кримінальні правопорушення у сфері використання документів і засобів отримання інформації. Викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження. Підrobлення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підrobлених документів, печаток, штампів. Незаконні придбання, збут або використання спеціальних технічних засобів отримання інформації. Умисне пошкодження або руйнування телекомунікаційної мережі.

Інші кримінальні правопорушення проти авторитету держави і діяльності об'єднань громадян. Підкуп працівника підприємства, установи чи організації. Примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань. Самоправство.

Тема 23. Загальна характеристика та особливості кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг

Поняття, загальна характеристика й види кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Поняття службової особи.

Кримінальні правопорушення проти правомірної діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних чи комунальних підприємств, установ чи організацій, а також юридичних осіб приватного права незалежно від організаційно-правової форми. Зловживання владою або службовим становищем. Зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від

організаційно-правової форми. Зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги. Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу. Службове підроблення. Декларування недостовірної інформації. Службова недбалість.

Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних та комунальних підприємств, установ чи організацій, а також юридичних осіб приватного права незалежно від організаційно-правової форми. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою. Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми. Підкуп особи, яка надає публічні послуги. Незаконне збагачення. Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі. Зловживання впливом. Провокація підкупу.

Інші кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Здійснення народним депутатом України на пленарному засіданні Верховної Ради України голосування замість іншого народного депутата України. Бездіяльність працівника правоохоронного органу щодо незаконної діяльності з організації або проведення азартних ігор, лотерей. Декларування недостовірної інформації. Неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань.

Тема 24. Загальна характеристика та особливості кримінальних правопорушень проти правосуддя

Поняття, ознаки та види кримінальних правопорушень проти правосуддя.

Кримінальні правопорушення, які посягають на відносини, що забезпечують належну реалізацію конституційних принципів здійснення правосуддя. Завідомо незаконні затримання, привід, домашній арешт або тримання під вартою. Притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності. Порушення права на захист. Постановлення суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови. Втручання в діяльність судових органів. Незаконне втручання в роботу автоматизованої системи документообігу суду. Втручання в діяльність захисника чи представника особи. Представництво в суді без повноважень.

Кримінальні правопорушення, які посягають на відносини, що забезпечують охорону життя, здоров'я, власності та особисту безпеку суддів, народних засідателів, присяжних та інших учасників провадження. Посягання на життя судді, народного засідателя чи присяжного у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя. Погроза або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного. Умисне знищення або пошкодження майна судді, народного засідателя чи присяжного. Погроза або насильство щодо захисника чи представника особи. Умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи. Посягання на життя захисника чи представника особи у зв'язку з діяльністю, пов'язаною з наданням правової допомоги.

Кримінальні правопорушення, які посягають на відносини, що забезпечують одержання достовірних доказів та істинних висновків під час здійснення провадження. Примушування давати показання. Завідомо неправдиве повідомлення про вчинення кримінального правопорушення. Введення в оману суду або іншого уповноваженого органу. Відмова свідка від давання показань або відмова експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків. Перешкоджання з'явленню свідка, потерпілого, експерта, спеціаліста, примушування їх до відмови від давання показань чи висновку.

Кримінальні правопорушення, що посягають на відносини, що забезпечують своєчасне розкриття та припинення кримінально протиправних посягань. Невжиття заходів безпеки щодо осіб, взятих під захист. Розголошення відомостей про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист. Розголошення даних оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування. Порушення правил адміністративного нагляду. Приховування злочину.

Кримінальні правопорушення, які посягають на відносини, що забезпечують належне виконання судових актів та заходів впливу, що ними призначені. Невиконання судового рішення. Незаконні дії щодо майна, на яке накладено арешт, заставленого майна або майна, яке описано чи підлягає конфіскації. Умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості. Ухилення від покарання, не пов'язаного з позбавленням волі. Ухилення від відбування покарання у виді обмеження волі та у виді позбавлення волі. Невиконання обмежувальних заходів, обмежувальних приписів або непроходження програми для кривдників. Злісна непокора вимогам адміністрації установи виконання покарань. Дії, що дезорганізують роботу установ виконання покарань. Втеча з місця позбавлення волі або з-під варти. Втеча із спеціалізованого лікувального закладу.

Перелік практичних занять, а також завдань до самостійної роботи студентів наведено у таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни».

Методи навчання та викладання

Заняття проводяться з використанням різних методів навчання:

— Пояснювально-ілюстративний метод (розповідь, лекція, пояснення, демонстрація наочного матеріалу (таблиці, схеми, презентації) (Теми 1-24).

— Репродуктивний метод (відтворення студентами продемонстрованих їм способів діяльності) (Теми 1-24).

— Частково-пошуковий метод (студенти під керівництвом викладача самостійно розмірковують, розв'язують проблемні ситуації, аналізують, порівнюють, узагальнюють) (Теми 2-5, 7-11, 13-18, 19-24).

— Дослідницький метод (розвиваток вміння самостійно аналізувати та вирішувати поставлені задачі) (Теми 2-7, 9-12, 13-24).

Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи.

Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою, яка передбачає такі контрольні заходи:

У третьому семестрі:

— поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту складати залік, – 60 балів);

— модульний контроль, що проводиться у формі контрольної роботи як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

— підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі заліку, відповідно до графіку навчального процесу.

У четвертому семестрі:

— поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит, – 35 балів);

— модульний контроль, що проводиться у формі контрольної роботи як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

— підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Поточний контроль знань здійснюється на практичних заняттях, шляхом оцінювання правильності виконання ситуаційних завдань. Максимальна кількість балів за володіння за правильність виконання ситуаційних завдань – 5.

Крім того, поточний контроль включає перевірку успішності виконання **індивідуальної роботи** (10 балів) та **2 творчих завдань** (по 5 балів за кожне).

Модульний контроль у формі контрольної роботи, яка включає тестові завдання, та проводиться 2 рази за семестр. Максимальний бал, який студент може отримати за кожну контрольну роботу 5.

Крім того, у третьому семестрі передбачається **семестрова контрольна робота**, яка спрямована на оцінку засвоєння знань студентів за вказаний період. Максимальна оцінка за цей вид завдання — 25 балів.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється:

у третьому семестрі — з урахуванням отриманих балів упродовж семестру;

у четвертому семестрі — на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей.

Кожен екзаменаційний білет складається із 1 теоретичного питання та 2 практичних ситуацій, які передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки студента і рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Результат кожного семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної «Відомості обліку успішності».

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімумально можлива кількість балів за кожний поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімумально можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за кожний семестр складає: «60 і більше балів – зараховано», «59 і менше балів – не зараховано» та заноситься у залікову «Відомість обліку успішності» навчальної дисципліни.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

Рейтинг-план навчальної дисципліни у 3 семестрі

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Мах бал
Тема 1. Поняття і система кримінального права. Закон про кримінальну відповідальність	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Виклад основних положень по темі лекції	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	
		Вирішення ситуаційних завдань	Перевірка виконаних ситуаційних завдань	5
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Прошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань	
		Виконання самостійної роботи щодо вирішення ситуаційних завдань		
	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Виклад основних положень по темі лекції	Активна робота на лекції	

Тема 2. Кримінальні правопорушення та їх види	Практичне заняття	Розгляд теоретичних питань за темою.	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	5
		Вирішення ситуаційних завдань	Перевірка виконаних ситуаційних завдань	
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Прошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань	
Виконання самостійної роботи щодо вирішення ситуаційних завдань				
Тема 3. Склад кримінального правопорушення	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Виклад основних положень по темі лекції	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	5
		Вирішення ситуаційних завдань	Перевірка виконаних ситуаційних завдань	
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Прошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань	
Виконання самостійної роботи щодо вирішення ситуаційних завдань				
Тема 4. Стадії вчинення кримінального правопорушення та співучасть у ньому	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Виклад основних положень по темі лекції	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	5
		Вирішення ситуаційних завдань	Перевірка виконаних ситуаційних завдань	
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Прошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань	
Виконання самостійної роботи щодо вирішення ситуаційних завдань				
<i>Аудиторна робота</i>				
Лекція	Виклад основних положень по темі лекції	Активна робота на лекції		

Тема 5. Повторність, сукупність та рецидив кримінальних правопорушень Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння	Практичне заняття	Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	
		Вирішення ситуаційних завдань	Перевірка виконаних ситуаційних завдань	5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Прошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань	
		Виконання самостійної роботи щодо вирішення ситуаційних завдань		
	Виконання творчих завдань	Перевірка творчого завдання	5	
Тема 6. Кримінальна відповідальність та кримінальне покарання	Аудиторна робота			
	Лекція	Виклад основних положень по темі лекції	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Розгляд теоретичних питань за темою.	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	
		Контрольна робота	Написання контрольної роботи	5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Прошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань	
Виконання самостійної роботи щодо вирішення ситуаційних завдань				
Тема 7. Принципи призначення покарання	Аудиторна робота			
	Лекція	Виклад основних положень по темі лекції	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	
		Вирішення ситуаційних завдань	Перевірка виконаних ситуаційних завдань	5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Прошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань	
Виконання самостійної роботи щодо вирішення ситуаційних завдань				
Аудиторна робота				

Тема 8. Звільнення від кримінальної відповідальності	Лекція	Виклад основних положень по темі лекції	Активна робота на лекції		
	Практичне заняття	Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми		
		Вирішення ситуаційних завдань	Перевірка виконаних ситуаційних завдань	5	
	<i>Самостійна робота</i>				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Прошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		Перевірка домашніх завдань	
Виконання самостійної роботи щодо вирішення ситуаційних завдань					
Тема 9. Звільнення від покарання та його відбування	<i>Аудиторна робота</i>				
	Лекція	Виклад основних положень по темі лекції	Активна робота на лекції		
	Практичне заняття	Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми		
		Вирішення ситуаційних завдань	Перевірка виконаних ситуаційних завдань	5	
	<i>Самостійна робота</i>				
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Прошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		Перевірка домашніх завдань		
	Виконання самостійної роботи щодо вирішення ситуаційних завдань				
Тема 10. Судимість, правові наслідки та умови зняття	<i>Аудиторна робота</i>				
	Лекція	Виклад основних положень по темі лекції	Активна робота на лекції		
	Практичне заняття	Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми		
		Вирішення ситуаційних завдань	Перевірка виконаних ситуаційних завдань	5	
	<i>Самостійна робота</i>				
Питання та завдання до самостійного	Прошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		Перевірка домашніх завдань		
	Виконання самостійної роботи щодо вирішення ситуаційних завдань				

	опрацювання	Виконання творчих завдань	Перевірка творчого завдання	5
Тема 11. Інші заходи кримінально-правового характеру	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Виклад основних положень по темі лекції	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	
		Контрольна робота	Написання контрольної роботи	5
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Прозук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань	
		Виконання самостійної роботи щодо вирішення ситуаційних завдань		
		Написання індивідуальної роботи	Перевірка індивідуальної роботи	10
Тема 12. Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Виклад основних положень по темі лекції	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	
		Семестрова контрольна робота	Написання семестрової контрольної роботи	25
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Прозук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань	
Виконання самостійної роботи щодо вирішення ситуаційних завдань				
Загальна максимальна кількість балів				100

Рейтинг-план навчальної дисципліни у 4 семестрі

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Мах бал
Тема 13. Загальна характеристика та особливості кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Виклад основних положень по темі лекції	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Прошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою Виконання самостійної роботи щодо вирішення ситуаційних завдань	Перевірка домашніх завдань	
Тема 14. Загальна характеристика та особливості кримінальних правопорушень проти виборчих, трудових та інших особистісних прав і свобод людини і громадянина	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Виклад основних положень по темі лекції	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Розгляд теоретичних питань за темою.	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	
		Вирішення ситуаційних завдань	Перевірка виконаних ситуаційних завдань	5
	<i>Самостійна робота</i>			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Прошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою Виконання самостійної роботи щодо вирішення ситуаційних завдань	Перевірка домашніх завдань		
Тема 15. Загальна характеристика та особливості кримінальних правопорушень проти власності	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Виклад основних положень по темі лекції	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	
		Вирішення ситуаційних завдань	Перевірка виконаних ситуаційних завдань	5
	<i>Самостійна робота</i>			

	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Прошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань	
		Виконання самостійної роботи щодо вирішення ситуаційних завдань		
Тема 16-18. Загальна характеристика та особливості кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Виклад основних положень по темі лекції	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	
		Вирішення ситуаційних завдань	Перевірка виконаних ситуаційних завдань	5
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Прошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань	
	Виконання самостійної роботи щодо вирішення ситуаційних завдань			
Тема 16-18. Загальна характеристика та особливості кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Виклад основних положень по темі лекції	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Прошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань	
		Виконання самостійної роботи щодо вирішення ситуаційних завдань		
	Виконання творчих завдань	Перевірка творчого завдання	5	
Тема 16-18. Загальна характеристика та особливості кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Виклад основних положень по темі лекції	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Контрольна робота	Написання контрольної роботи	5
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Прошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань	
		Виконання самостійної роботи щодо вирішення ситуаційних завдань		

Тема 19. Загальна характеристика та особливості кримінальних правопорушень проти громадської безпеки	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Виклад основних положень по темі лекції	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Прошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань	
Виконання самостійної роботи щодо вирішення ситуаційних завдань				
Тема 20. Загальна характеристика та особливості кримінальних правопорушень проти безпеки виробництва	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Виклад основних положень по темі лекції	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	
		Вирішення ситуаційних завдань	Перевірка виконаних ситуаційних завдань	5
	<i>Самостійна робота</i>			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Прошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань		
	Виконання самостійної роботи щодо вирішення ситуаційних завдань			
Тема 21. Загальна характеристика та особливості кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Виклад основних положень по темі лекції	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	
		Вирішення ситуаційних завдань	Перевірка виконаних ситуаційних завдань	5
	<i>Самостійна робота</i>			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Прошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань		
	Виконання самостійної роботи щодо вирішення ситуаційних завдань			
Тема 22. Загальна	<i>Аудиторна робота</i>			

характеристика та особливості кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів	Лекція	Виклад основних положень по темі лекції	Активна робота на лекції		
	Практичне заняття	Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми		
		Вирішення ситуаційних завдань	Перевірка виконаних ситуаційних завдань	5	
	<i>Самостійна робота</i>				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Прошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		Перевірка домашніх завдань	
Виконання самостійної роботи щодо вирішення ситуаційних завдань					
Тема 23. Загальна характеристика та особливості кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг	<i>Аудиторна робота</i>				
	Лекція	Виклад основних положень по темі лекції	Активна робота на лекції		
	Практичне заняття	Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми		
	<i>Самостійна робота</i>				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Прошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		Перевірка домашніх завдань	
Виконання самостійної роботи щодо вирішення ситуаційних завдань					
Виконання творчих завдань		Перевірка творчого завдання	5		
Тема 24. Загальна характеристика та особливості кримінальних правопорушень проти правосуддя	<i>Аудиторна робота</i>				
	Лекція	Виклад основних положень по темі лекції	Активна робота на лекції		
	Практичне заняття	Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми		
		Контрольна робота	Написання контрольної роботи	5	
	<i>Самостійна робота</i>				
Питання та завдання до самостійного	Прошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		Перевірка домашніх завдань		
	Виконання самостійної роботи щодо вирішення ситуаційних завдань				

	опрацювання	Виконання індивідуальних завдань	Перевірка індивідуальних завдань	10
Сесія	<i>Аудиторна робота</i>			
	Передекзаменаційна консультація			
	<i>Самостійна робота</i>			
	Підготовка до іспиту			
	<i>Іспит</i>			40
Загальна максимальна кількість балів				100

Рекомендована література

Основна:

1. Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 року. № 2341-III. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
2. Фріс П.Л. Кримінальне право України. Загальна частина : підручн. для студ. вищ. навч. закл. Вид. 3-тє, доп. і перероб. – Одеса : Фенікс, 2017. – 468 с. Режим доступу: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/2225/1/Підручник%20текст.pdf>
3. Грищук В. К. Кримінальне право України: Загальна частина: навчальний посібник для студентів, курсантів, аспірантів, докторантів, науково-педагогічних працівників юридичних факультетів закладів вищої освіти / В.К. Грищук. - Видання 2-ге, змінєне та доповненє. - Львів: ЛьвДУВС, 2019. - 666 с. Режим доступу: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/2744>
4. Ємельянов В.П. Кримінальне право України: Загальна частина. Основні питання вчення про злочин : наук.-практ. посіб. / В. П. Ємельянов. – Харків : Право, 2018. – 142 с. Режим доступу: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/1171/Kryminalne%20pravo%20Ukrainy_Zahalna%20chastyna_Osnovni%20pytannia%20vchennia%20pro%20zlochyn_nauk-prakt%20posib_Yemelianov%20V%20P_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y
5. Збірник постанов Пленуму Верховного Суду України з кримінальних справ (1973–2011 роки) [Текст] / упоряд.: Ю. М. Грошевий, О. В. Капліна, В. І. Тютюгін. – Х. : Право, 2011.
6. Кримінальне право в умовах глобалізації суспільних процесів: традиції та новації : матеріали міжнар. наук.-практ. круглого столу, м. Харків, 15 трав. 2020 р. / [редкол.: В. Я. Тацій (голов. ред.), Л. М. Демидова (заст. голов. ред.), А. П. Гетьман та ін.]. – Харків : Право, 2020. 776 с. Режим доступу: https://ivpz.kh.ua/wp-content/uploads/2020/05/3б_матеріалів-Крим-право_2020_01062020-1.pdf
7. Топчій В. В. Кримінальне право України. Загальна частина. Навчальний посібник у схемах. / В. В. Топчій, Г. В. Дідківська, Т. О. Мудряк ; Держ. фіскальна служба України, Ун-т ДФС України, Союз юристів України ГО « Всеукраїнська асоціація кримінального права». – Вінниця «ТВОРИ», 2019. – 344 с. Режим доступу: <http://ir.nusta.edu.ua/jspui/handle/doc/3851>
8. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / [А. А. Васильєв, Є. О. Гладкова, О. О. Житний та ін.] ; за заг. ред. проф. О. М. Литвинова; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2020. – 428 с. Режим доступу: <http://dspace.univd.edu.ua/>

xmlui/bitstream/handle/123456789/10088/Kryminalne%20pravo%20Ukrainy_Zahalna%20chastyna_pidruchnyk_KhNUVS_2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

9. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право: Навчальний посібник / За заг. ред. М.І. Хавронюка. – К.: Ваіте, 2014. – 944 с. Режим доступу: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2020/07/22/dudorov-o-o-havronyuk-m-i-kryminalne-pravo-navchalnyu-posibnyk-2014.pdf>

10. Сухонос В.В. Кримінальне право України. Особлива частина: підручник / В.В. Сухонос, Р.М. Білоконь, В.В.Сухонос (мол.) / за заг. ред. доктора юрид. наук, проф. В.В. Сухоноса. Суми : ПФ "Видавництво "Університетська книга", 2020. - 672 с. Режим доступу: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/76320/1/Sukhonos_KrumGpravo.pdf

Додаткова:

11. Орловська Н.А. Проблеми класифікації кримінальних правопорушень (до питання про запровадження кримінальних проступків). *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. №2. С. 305-308. Режим доступу: http://pap-journal.in.ua/wp-content/uploads/2020/08/2_2018.pdf#page=305

12. Топчій В. В. Кримінальна відповідальність за злочини у сфері господарської діяльності : навч. посіб. / В. В. Топчій, Г. В. Дідківська, Т. О. Мудряк ; Держ. фіскальна служба України, Ун-т ДФС України, Союз юристів України ГО « Всеукраїнська асоціація кримінального права». – Вінниця «ТВОРИ», 2019. – 320 с. Режим доступу: <http://ir.nusta.edu.ua/handle/doc/3850>

13. Дудоров О., Мовчан Р. Розвиток законодавства України про кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності: проблеми і тенденції. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*, 4(92). 2020. С. 120-140. Режим доступу: <https://journal.lduvs.lg.ua/index.php/journal/article/view/1187>.

14. Vocharova K. About the necessity of legislative regulation of criminal responsibility for vandalism. *Problems of legality*. Vol. 146, 2019. Pp. 171-178. Режим доступу: <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/proble146&div=17&id=&page=>

15. Салаєва К.А. Підстави криміналізації суспільно небезпечних діянь на прикладі вандалізму. *Вісник асоціації кримінального права*. 2021. №1 (15). С. 38-50. Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/26096>

16. Сухонос, В.В. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник [Текст] / В.В. Сухонос, Р.М. Білокінь / за заг. ред. доктора юридичних наук, професора В.В. Сухоноса, Суми: Університетська книга, 2018. – 420 с. Режим доступу: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/80662>

17. Кримінальне право України: Загальна частина : підручник / [Є. С. Назимко, С. В. Лосич, Ю. О. Данилевська та ін.] / за заг. ред. В. М. Бесчастного та О. М. Джужи. – Київ : Дакор, 2018. – 386 с. Режим доступу: <https://repo.dli.donetsk.ua/handle/123456789/537>

18. Сергієнко В. В. Правове забезпечення безпеки суб'єктів господарської діяльності в Україні : навчальний посібник / В. В. Сергієнко, А. С. Пешкова. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 140 с. Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/14261/1/2016-%20Сергієнко%20В%20В%20С%20Пешков%20А%20С.pdf>

19. Andriichenko Zh. O. The international assessment of anti-money laundering and terrorism financing system in Ukraine / Zh. O. Andriichenko // Економічна та інформаційна безпека: проблеми та перспективи : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 27 квіт. 2018 р. : тези допов. – Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. – С. 18–22. Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/19030>

20. Vnukova, D. Hontar, M. Vorotyntsev // Development Management. – 2018. – Vol. 4, Issue 4.– Pp. 40-51. Режим досупу: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/21225/1/Гонтар%20Д.Д.%20Стаття%202.pdf>

21. Кримінальне право: традиції та новації : матеріали міжнародного круглого столу, присвяченого 90-літтю з дня народження видатного вченого, героя України, академіка В.В. Сташиса, 9-10 липня 2015 р. – Полтава, Х., 2015. - 388 с. Режим доступу: https://ivpz.kh.ua/wp-content/uploads/2019/02/kriminalne_pravo_tradicii_ta_novacii_stashis.pdf

Інформаційні ресурси:

22. <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7073>

23. <http://zakon4.rada.gov.ua/> Верховна Рада України. Офіційний сайт(законодавство)

24. <http://www.pravo.org.ua> Центр політико-правових реформ

25. <http://www.president.gov.ua> Президент України. Офіційний сайт

26. <http://www.kmu.gov.ua> Кабінет міністрів України. Офіційний сайт